

**КАФЕДРА ДВИГУНІВ І ТЕПЛОТЕХНІКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСПОРТНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ І ХАРКІВСЬКЕ ДВИГУНОБУДУВАННЯ**

**Марченко А.П., доктор технічних наук, Парсаданов І.В., доктор технічних наук,
Пильов В.О., доктор технічних наук**

Наведені основні відомості про співпрацю співробітників кафедри двигунів і теплотехніки Національного транспортного університету із Харківськими двигунобудівниками.

Basic information about the collaboration of department engines and heat engineering National transport university with builders of engines Kharkiv.

В 1962 році у Київському автомобільно-дорожньому інституті була створена кафедра термодинаміки і двигунів, яку очолив професор, доктор технічних наук Петро Іванович Андрусенко. Слід відзначити, що життя П.І. Андрусенко тісно пов'язане з Харковом. Тут він після закінчення Кременчуцького залізничного технікуму працював, навчався і викладав у механіко-машинобудівному інституті (зараз Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»). Довгий час П.І. Андрусенко працював на Харківському тракторному заводі і у 1943 році, після звільнення Харкова від фашистських загарбників, був призначений головним конструктором заводу.

В той час, коли П.І.Андрусенко заснував в КАДІ кафедру термодинаміки і двигунів у Харкові надзвичайно високими темпами розвивалося двигунобудування. На заводі ім. В.О. Малишева поширювалось виробництво і проводились науково-дослідні роботи з форсування і підвищення технічного рівня двигунів Д-100, велися роботи по впровадженню в виробництво нового унікального танкового дизеля 5ТД. Водночас на кафедрі ДВЗ політехнічного інституту під керівництвом професора Миколи Матвійовича Глаголева завершувались роботи над новим високо форсованим, економічним тепловозним дизелем Д-70 (Рис.1).

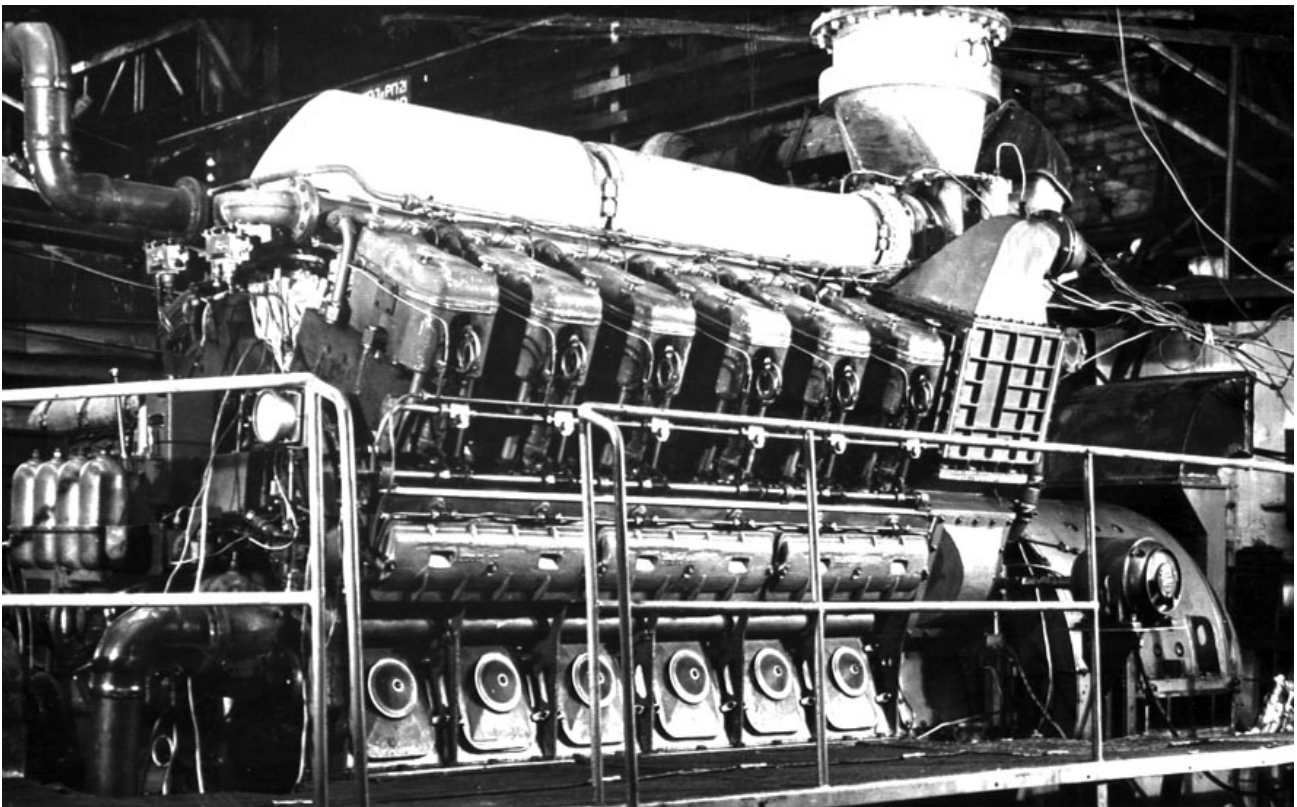

Рис. 1 Дизель Д-70

Збільшувався випуск і розроблялися нові модифікації чотирициліндрових дизелів для сільськогосподарських машин на заводі «Серп і молот». Велися інтенсивні роботи із створення нового V-подібного двигуна СМД-60 (Рис.2) для тракторів заводу ХТЗ. Піднімалися нові заводські корпуси, будувалися Чугуївський завод паливної апаратури і завод турбокомпресорів в Дергачах.

Тому природно, що наукові інтереси співробітників нової кафедри були тісно пов'язані з харківським двигунобудуванням. До прогресивних і ефективних розробок того часу, виконаних під керівництвом П.І. Андрусенко слід віднести в першу чергу створення і доведення разом з конструкторами відділу паливної апаратури Харківського тракторного заводу конструкції роторного паливного насосу. При випробуваннях цього насосу на моторних і безмоторних стендах Головного спеціалізованого конструкторського бюро по двигунах середньої потужності була визначені їх переваги із забезпечення паливної економічності, рівномірності подачі палива по циліндрам, високої експлуатаційної якості.

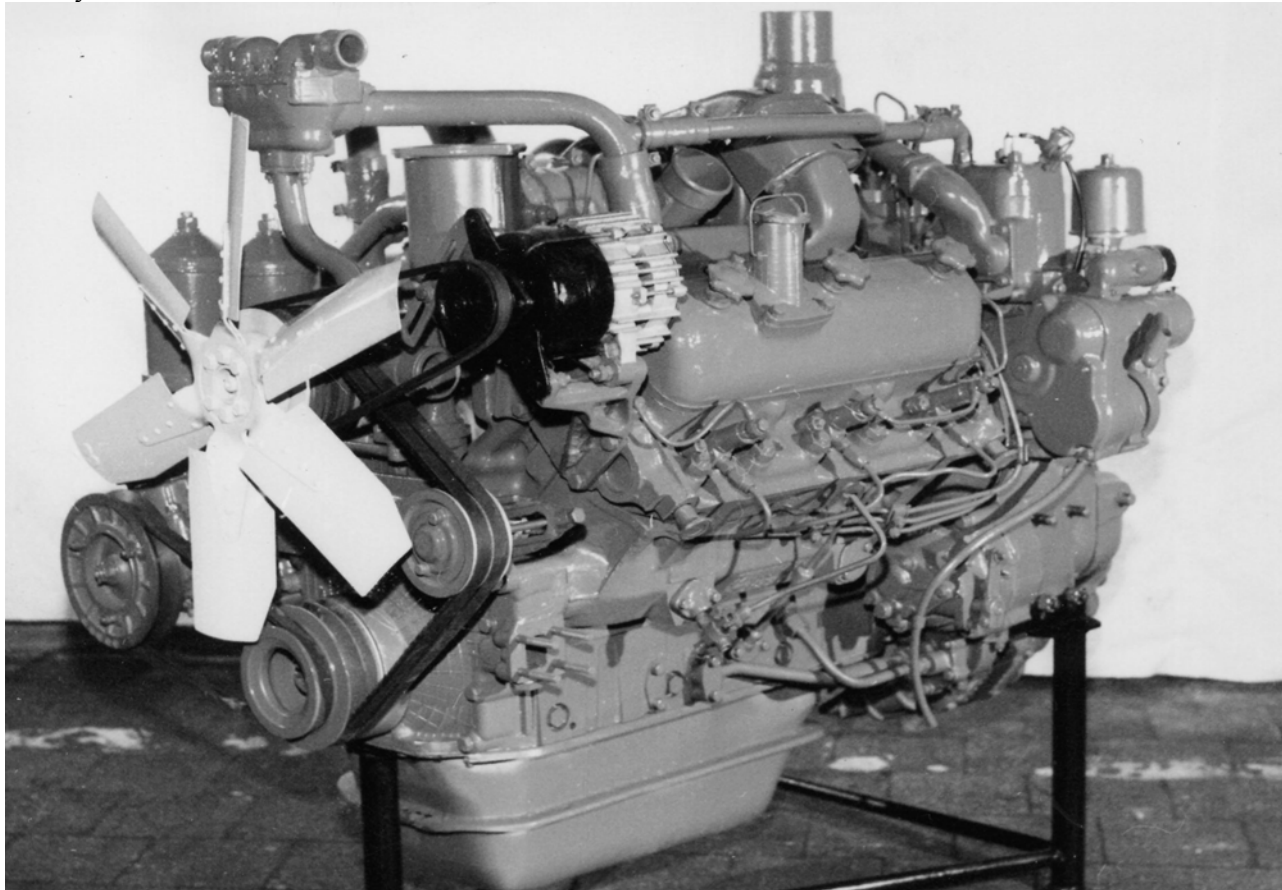

Рис. 2 Дизель СМД-60

В 1975 році кафедру двигунів і теплотехніки – так вона стала називатися – очолив видатний вчений, відомий фахівець в галузі систем регулювання двигунів внутрішнього згоряння, Лауреат Державної премії України, професор, доктор технічних наук Долганов Кінт Євгенович.

К.Є. Долганов багато зробив для розширення зв'язків кафедри з науковцями і виробниками Харкова. Співробітники, докторанти, аспіранти кафедри двигунів і теплотехніки під керівництвом завідувача кафедрою проводили дослідження в напрямках удосконалення систем автоматичного регулювання частоти обертання колінчатого вала дизелів, розробки математичних моделей і елементів систем автоматичного регулювання дизелів і газодизелів.

Результати цих досліджень дозволили забезпечити удосконалення конструкцій регуляторів розподільного паливного насосу і малогабаритного регулятора рядного паливного насосу з інтенсифікованим процесом паливоподачі, які випускалися Чугуївським заводом паливної апаратури для дизелів СМД та впровадження гідравлічного регулятора частоти обертання колінчатого вала дизелів серії ДТ, які були підготовлені до виробництва в КП ХКБД. Сумісно з Головним спеціалізованим конструкторським бюро по двигунах середньої потужності були проведені дослідження і підготовлені до випуску автомобільні модифікації дизелів СМД – СМД-23, СМД-62 для автобусів ЛАЗ, СМД-31.15 для автомобілів КраЗ, газодизелі на базі дизелів СМД-31 і СМД-60.

Слід відзначити відчайдушну спробу К.Є. Долганова, інших співробітників кафедри двигунів і теплотехніки, чинити опір процесам руйнування вітчизняного двигунобудування і заповнення ринку, що звільнився, зарубіжними двигунами, які почали здійснюватися після встановлення незалежності

держави. Разом з двигунобудівниками Харкова були виступи в пресі, звернення до Президента, Верховної ради, Кабінету міністрів, але, як говорять, ... процес пішов.

Сьогодні кафедрі двигунів і теплотехніки Національного транспортного університету очолює видатний вчений і педагог, заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Юрій Феодосійович Гутаревич. Під його керівництвом кафедра зміцнила свої позиції як в методично-педагогічній діяльності, так і в науково дослідних розробках, розширилась учбова і експериментальні бази кафедри. Фахівцям добре відомі результати досліджень з визначення і поліпшення екологічних показників ДВЗ, особливостей роботи двигунів на альтернативних паливах. В минулому році успішно захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора технічних наук доцент Лисовал А.А. з надзвичайно актуальної теми розробки теоретичних основ автоматичного регулювання для електронного регулятора, що забезпечує дворегимне регулювання частоти обертання колінчатого вала і мікропроцесорне автоматичне регулювання водночас подачею палива і повітря в дизелях з газотурбінним наддувом.

Яскравим вкладом в підготовку молодих спеціалістів стало видання підручника «Автомобільні двигуни», який підготовлений співробітниками кафедри двигунів і теплотехніки Національного транспортного університету разом з кафедрою двигунів внутрішнього згоряння Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Автори цього підручника з авторами комплексу підручників «Двигуни внутрішнього згоряння», якій підготовлено до видання на кафедрі двигунів внутрішнього згоряння НТУ «Харківський політехнічний інститут» удостоєні у 2008 році звання Лауреатів Державної премії в галузі науки і техніки.

Сьогодні, коли визначається 50 річчя кафедри двигунів і теплотехніки Національного транспортного університету, від усіх двигунобудівників Харкова бажано співробітникам кафедри міцного здоров'я, творчих успіхів, енергії і процвітання.